

Gäller för: Verksamhet Psykiatri Affektiva, Verksamhet Psykiatri Psykos,
Verksamhet Rättspsykiatri, Verksamhet Neuropsykiatri, Verksamhet Beroende
Innehållsansvar: Emelie Ekoff Andersson, (emeek3), Projektledare
Granskad av: Linda Schulz, (linsc), Psykiatrisjuksköterska
Godkänd av: Anna Sveide Antonelli, (annsv59), Verksamhetschef

Giltig från: 2025-09-22

Giltig till: 2027-09-22

Närståendearbete

Förändringar sedan föregående version

Tillägg av uppföljningskod och instruktioner för psykiatrisk akutmottagning.

Bakgrund och syfte

Forskning visar att behandlingsresultatet nästan alltid blir bättre när närstående är involverade i patientens vård och behandling. Rutinen ska därför säkerställa att patientens närstående så långt det är möjligt deltar i utformningen av vården.

Begreppet närstående definieras här som en person som den enskilde anser sig ha en nära relation till (Socialstyrelsens termbank).

Utgångspunkten är att närstående ska ses som en resurs och samarbetspartner. De ska tidigt involveras i patientens vård och erbjudas information och stöd vid behov. Patienten ska informeras om att samarbete med närstående ingår i vårdenhetens arbetssätt.

Uppmärksamma särskilt barns situation och speciella behov. Vid oro att barn far illa gäller anmälningsskyldighet (orosanmälan) enligt Socialtjänstlagen, se rutin "[Orosanmälan för barn](#)"

Det är också viktigt att uppmärksamma förekomst av våld i nära relationer, se övergripande rutin [här](#).

I patientens journal ska kontakt med närstående dokumenteras i Melior under "Kontakt med närstående". Om relevant information för patientens vård och behandling framkommer vid kontakt med närstående, ska detta också dokumenteras.

Det är viktigt att inte dokumentera närståendes hälsouppgifter i patientens journal.

Utförande

Om patienten samtycker till att uppgifter lämnas till närstående om vistelse och hälsotillstånd:

Psykiatrisk akutmottagning:

Patienten skall tillfrågas om

- Kontaktuppgifter till närstående
- Närstående kan kontaktas under patientens pågående besök
- Närstående som följt med på akutbesöket, kan delta på del av bedömningsamtalet

Vårdavdelning:

Patienten ska tillfrågas om hur hen vill att kontakten med närstående skall se ut.

Om patienten har minderåriga barn och gemensam eller enskild vårdnad ska det omgående säkerställas att barnet kan vara med annan vårdnadshavare/förälder eller annan nära vuxen.

Närstående ska, när det är lämpligt

- kontaktas snarast, senast inom 24 timmar efter att patienten har skrivits in.
- informeras om vem som är patientens kontaktperson.
- bjudas in till samtal och vårdplaneringsmöten efter överenskommelse med patienten.
- ges kontinuerlig information avseende patientens vård och behandling samt beräknad vårdtid.
- informeras om vilka utrednings- och behandlingsalternativ som verksamheten kan erbjuda patienten.
- informeras om relevanta lagar och regler.
- erbjudas stöd samt information om t.ex. självhjälpgrupper, brukar- och närståendeorganisationer.
- Vid utskrivning till psykiatrisk öppenvård ska närstående informeras om vem som blir patientens behandlare och/eller fast vårdkontakt. Närstående ska också informeras om att telefonkontakt med öppenvården sker via *Kontaktpunkt 3, Psykiatri*. För verksamhet Beroende och Rättpsykiatri tas kontakt med respektive mottagning.

Öppenvårdsmottagning:

Patienten ska tillfrågas om hur hen vill att kontakten med närstående skall se ut.

- I kallelse till nybesök ska det framgå att det är värdefullt att närstående deltar vid besöket.
- Informera närstående om kontaktvägar till mottagningen, t.ex. 1177 eller kontaktpunkten.
- Närstående ska, när det är lämpligt:
 - informeras om vem som är patientens behandlare och/eller fast vårdkontakt.
 - bjudas in till öppenvårdsbesök, vårdplanerings- och resursgruppsmöten efter överenskommelse med patienten.
 - ges kontinuerlig information avseende patientens vård, behandling och beräknad vårdtid samt ges möjlighet till delaktighet i upprättande av skriftlig vårdplan och vid upprättande av kris- och handlingsplan
 - informeras om vilka utrednings- och behandlingsalternativ som verksamheten kan erbjuda patienten.
 - erbjudas stöd samt information om t.ex. självhjälsgrupper, brukar- och närståendeorganisationer.

Om patienten inte samtycker till att information lämnas ut eller att närstående ska medverka i vården:

- Dokumentera detta i patientjournalen och ELVIS.
- Om närstående kontaktar vårdavdelning eller öppenvårdsmottagning kan information tas emot och de kan även erbjudas stöd och information av allmän karaktär.
- Frågan om sekretess ska ställas på nytt vid senare tillfälle. Patienterna ska informeras om nyttan av att närstående är delaktiga i vården (se rutin Stöd för dokumentation - Upplysning om patient).
- Det är i undantagsfall möjligt att bryta sekretess. Om hälso- och sjukvårdspersonal efter noggrann bedömning avgör att det inte är till skada och gynnar patientens vård kan viss information lämnas ut till närstående. Närmaste chef alternativt chefsöverläkare ska konsulteras vid osäkerhet. För mer utförlig rutin om sekretess, se [denna](#).

Uppföljning

Verksamhetschefen eller annan utsedd person informerar om att rutinen finns, att den följer gällande författningar/lagar samt informerar när rutinen revideras. Via linjecheferna på respektive enhet ansvarar verksamhetschefen för att rutinen är känd och följs.

Verksamhetsutvecklare ansvarar för uppföljning, utvärdering och revision av rutinen. Avvikelse från rutinen hanteras enligt SU:s riktlinjer för avvikelshantering i MedControl PRO. Tilläggs kod ZV504 (Medverkan av närstående) kan användas om närstående medverkar vid samtalet.

Relaterad information

- [Patientlagen](#)
- [Patientsäkerhetslagen](#)
- Rutin: ["Orosanmälan barn"](#)
- Rutin: ["Stöd för dokumentation – Upplysning om patient"](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Verksamhet Psykiatri Affektiva, Verksamhet Psykiatri Psykos, Verksamhet Rättspsykiatri, Verksamhet Neuropsykiatri, Verksamhet Beroende

Innehållsansvar: Emelie Ekoff Andersson, (emeek3),
Projektledare

Granskad av: Linda Schulz, (linsc), Psykiatrisjuksköterska

Godkänd av: Anna Sveide Antonelli, (annsv59),
Verksamhetschef

Dokument-ID: SU9806-1988473940-207

Version: 15.0

Giltig från: 2025-09-22

Giltig till: 2027-09-22